

ОДЕСЬКІ ХРОНІКИ

**ІРИНА
ЛЮБУСОВА**

**МІС
ЧОРНИХ СОВ**

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2024

Вибухи, пожежа...

Першого помічника

немов облили

цебром крижаної води.

Пожежа в морі

найчастіше означала

загибель корабля

РОЗДІЛ 1

*Ніч з 25 на 26 січня 1938 року,
акваторія Чорного моря*

Темрява здавалася суцільною. У цій пітьмі чорні води моря зливалися з обрієм, становлячи єдине цілісне полотно. Тільки там, де на верхівках гребенів раптово з'являлися невеликі хвилі, виступали рідкісні острівці піни, порушуючи загальну цілісність цього полотна, і здавалося, що пустеля раptom перетворюється на горбисту місцевість і замість хвиль виростають невеликі гірські розщелини та пагорби.

Цієї пори року вода була все ж дещо теплішою за повітря. Зігріті підводними течіями хвилі вночі віддавали убоге тепло, отримане при денному світлі. А тому над водою здіймалася пара. Варто було

лише нагнувшись, вдивитися в чорноту за бортом, як одразу ж виникало дивне відчуття: ніби на чорну, неспокійну по-зимовому воду хтось накинув прозору вуаль. І ця тонка тканина буцімто танцює в крижаному повітрі, повільно хилитається, огорнувши безмежні морські вали захисним покривом.

Повітря однак було крижаним, і варто було вийти на відкриту палубу корабля, як холод миттєво впивався в шкіру тисячею загострених кинджалів, вгризався в неї, немов лютий звір, намагаючись заморозити всю кров, дістатися до кістки. Незатишне, страшне видовище — море вночі, особливо крижане море морозної ночі в січні.

А тому зайвих людей на палубі не було. Всі мали що робити — і ті, хто ніс вахту, і ті, хто стежив за котлами в машинному відділенні, підтримуючи необхідну температуру, щоб корабель упевнено рухався вперед.

Певна річ, що так є на всіх кораблях, але цей до того ж був військовим, а тому палуба просто виблискувала, а всі мідні та металеві деталі були відполіровані так, що сяяли навіть у темряві. Легка паморозь, вогкий крижаний туман, вкриваючи все навколо неначе дрібними, потовченими перлами, лише надавали виразності цьому блиску, цьому мерехтінню холодного білого світла. Втім, це була вся краса — корабель був абсолютно темним, пливучи в такій самій цілковитій пітьмі.

На кораблі підтримували сувору дисципліну. Як вже згадувалося, кожен був зайнятий своєю справою. І лише вахтовим, а також помічнику капітана, котрий стежив за курсом, залишалося спостерігати за суворим, лячним зимовим морем, до якого вони звикли вже давно.

У цьому пейзажі, наповненому дивовижною прихованою силою та міццю, для них не було ні краси, ні чарівності — нічого, крім безмежної суворості лютої природної стихії, що до пори до часу мовчить, притихла, але готова будь-якої миті показати себе та знищити все навколо — і цей маленький корабель.

Ніч була хмарною, але видимість при цьому залишалася достатньою. Вітер був північно-східного напрямку, а хвилювання моря — незначним. Корабель, хоч і йшов по-бойовому, темний, практично невидимий, але, чесно кажучи, це був старий, переобладнаний есмінець, що помітно потребував ремонту. Загалом тому він і прямував в один із чорноморських портів.

Попри те, що військовий корабель перетинав нейтральні води, у капітана був чіткий наказ: йти із затемненими вогнями, в бойовому режимі, бути готовим до будь-яких несподіванок. Надто вже небезпечними, що приховують пастку, були нейтральні води, на які претендували відразу три країни — СРСР, Румунія та Туреччина. І які через усілякі дипломатичні хитрощі та переписані, недописані та не сформульовані угоди досі не належали нікому.

Близько опівночі в машинне відділення передали наказ: «Приготуватися до зміни курсу». Це було дивно, позаяк чітко прокладений курс залишався незмінним уже впродовж доби. Міняти його опівночі... Проте наказ звучав чітко: зробити поворот ліворуч, а потім... лягти на зворотний курс.

На кораблі запалили ходові вогні. І тут же освітлення в районі капітанської рубки вийшло з ладу. Це був неприємний сюрприз — тим більше, що корабель готувався до зміни курсу, а такий маневр завжди був вельми небезпечним і складним.

Для перевірки та ліквідації несправності оперативно відправили фахівців. Сонний механік позіхнув на весь рот і злісно кинув мічману, котрий спустився в машинне відділення:

— Що вони там, із глузду з'їхали?

— Накази начальства не обговорювати! — так само злісно буркнув мічман і тут же, отримавши потрібні цифри щодо тиску в котлах, покинув машинне відділення.

Раптом корабель помітно нахилився на лівий борт. Хвилі тут же накрили палубу, але так само швидко стекли вниз, залишаючи мокрі плями, що моментально вкривалися крижаною кіркою.

— Хто віддав наказ? — зупинив мічман першого помічника капітана, котрий зі стурбованим обличчям виходив з радіорубки.

Тієї самої миті, коли корабель здійснив лівий поворот для того, щоб лягти на змінений курс, радисти повідомили, що в найближчому радіусі отримали незрозумілий сигнал. Розшифрувати його наразі не могли.

Перший помічник капітана миттєво помчав до радіорубки, відчуваючи неабияку тривогу. Зіткнення кораблів у нічному морі означало неминучу гибель для обох. А в такій темряві, та ще й у таких погодніх умовах, які ускладнилися хмарністю і неспокійним морем, будь-який недосвідчений штурман цілком міг би збитися з курсу.

Тому головним завданням військового корабля було за будь-яку ціну уникнути зіткнення. І хоч на його борту не було ні боєприпасів, ні вибухових речовин — есминець слідував у док для ремонту — але все одно потужності турбін було достатньо для потужного вибуху, здатного розвалити все навколо.

Однак поступово паніка, що виникла, стала здаватися марною. Сигнал то з'являвся, то зникав, визначених координат не було, та й в ефір ніхто не виходив. Все це було більше схоже або на грозіві розряди, що створюють перешкоди в радіоєфірі, або на невеликий рибальський човен, що збився з курсу. Зіткнення з човном потужному есмінцю взагалі нічим не загрожувало, на відміну від рибалок-невдах... Ну, то не треба було виходити в море, не вмючи поводитися з правильним курсом!

Радист кілька разів спробував вийти на зв'язок, але на позивні ніхто не відповідав. Ефір був чистий, і, заспокоївшись, перший помічник особисто спостерігав за тим, як сигнал з'являвся слабше, потім ще слабше, і нарешті зник цілком. Ретельно занотувавши координати, в яких непізнаний сигнал промайнув востаннє, перший помічник поквапився до капітана, щоб доповісти ситуацію.

Дорогою його перехопив мічман, стурбований зміною курсу.

— Капітан, — стенив плечима перший помічник, одним словом відповідаючи на його запитання.

— Але чому ми повертаємося? Що це означає? — Мічман був у повному невіданні. — Якщо ми будемо топтатися на місці, туди-сюди, коли ж прийдемо в док? До того моменту, гляди, ще що-небудь вийде з ладу!

І лише зараз перший помічник задумався про те, що справді відбувається щось незрозуміле... Повернення назад явно не входило в початковий курс. Адже головним завданням було якомога швидше дістатися до ремонтного доку! Що ж змінилося?

Ну, цілком можливо, у капітана з'явилися нові інструкції. Або були секретні розпорядження, про які він не вважав за потрібне казати заздалегідь. Цілком можливо, що в цих водах есмінець виконував ще якийсь завдання, про яке ніхто на борту не знав. До того ж цей дивний сигнал... Стурбований перший

помічник шпарко став спускатися сходами, прямуючи до капітана.

Швидкість корабля між тим знизилася на кілька вузлів. Це означало, що котли працювали не на повну потужність. Ще одне дивне явище — адже корабель перебував у відкритому морі, не здійснюючи жодних інших маневрів, якщо не брати до уваги зміни курсу.

Спускаючись вузькими переходами, перший помічник навіть не підозрював, що всі ці явища — далеко не найстрашніше, що трапиться цієї неспокійної та страшної ночі.

Було далеко за північ, коли з вентиляційних отворів пішов густий чорний дим. Такий їдкий, що, розповзаючись, він немов накривав усе навколо.

Почалася паніка. Майже відразу встановили, що дим з'явився в першому котельному відділенні. Тепер треба було боротися з тим найстрашнішим, що тільки могло статися у відкритому морі, — з пожежею.

Для виконання маневру щодо зміни курсу були потрібні зміни в подачі палива — втручання в паливну систему. Під час перепомпування палива з однієї труби, що проходила через перше котельне відділення, проступила нафта, яка запалала на допоміжному трубогоні свіжої пари. Після появи диму спалахнуло відкрите полум'я на панелі команд котла.

Усі, хто перебував усередині, негайно покинули приміщення. Двері загерметизували. Незабаром із

ЗМІСТ

Розділ 1	3
Розділ 2	17
Розділ 3	33
Розділ 4	48
Розділ 5	62
Розділ 6	77
Розділ 7	92
Розділ 8	107
Розділ 9	122
Розділ 10	140
Розділ 11	154
Розділ 12	170
Розділ 13	185
Розділ 14	206
Розділ 15	223
Розділ 16	238
Розділ 17	253
Розділ 18	268
Розділ 19	282
Розділ 20	297

Розділ 21	311
Розділ 22	326
Розділ 23	341
Розділ 24	355
Розділ 25	372
Розділ 26	391
Епілог	408